

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ АУДИТУ ЗАПАСІВ

Анотація. Виокремлено особливості технології аудиту запасів на підставі проведення дослідження теоретичних засад аудиту запасів. Визначено сутність поняття "запаси". Встановлено завдання, які постають перед аудитором у ході перевірки запасів. Визначено предмет аудиту операцій із запасами.

Аннотация. Выделены особенности технологии аудита запасов на основании проведенного исследования теоретических основ аудита запасов. Определена сущность понятия "запасы". Установлены задачи, возникающие перед аудитором при проверке запасов. Определен предмет аудита операций с запасами.

Annotation. The features of the stocks audit technology have been highlighted based on the study of the theoretical foundations of auditing stocks. The essence of the term "stocks" has been identified. Tasks the auditor faces when checking inventory have been described. The subject of audit of operations with stocks has been determined.

Ключові слова: аудит, запаси, аудит запасів, технологія, технологія аудиту запасів.

У сфері діяльності кожного підприємства, а особливо промислового, велике значення мають запаси. Через те, що вони є основою ефективного, постійного виробничого процесу, то контроль за надходженням, правильним оформленням в бухгалтерському обліку та списанням запасів є необхідним завданням для підприємства. Стан, формування й використання запасів – це визначальний чинник забезпечення конкурентоспроможності на ринку виробленої продукції. Саме тому виникає потреба в проведенні аудиторської перевірки. Зазначене й обумовлює актуальність даного дослідження.

Багато наукової літератури, публікацій і досліджень присвячено даній темі. У своїх працях аудит запасів вивчали такі відомі вчені, як: Бутинець Ф. Ф., Бондар В. П., Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Але одностайної думки з приводу методики проведення аудиту запасів не існує.

Метою даної роботи є виокремлення особливостей технології аудиту запасів.

Перед аудитором, який проводить аудит виробничих запасів, постає завдання: встановити й підтвердити аудиторським висновком дотримання суб'єктом господарювання вимог чинного законодавства, яке регулює бухгалтерський та податковий облік із цього питання. Кількість нормативних документів, що регулюють господарські операції із виробничими запасами, є досить значною, крім того, вони часто змінюються та є особливими для окремих суб'єктів господарювання залежно від галузі.

Під час проведення аудиту запасів підприємства аудитор, насамперед, повинен керуватися нормами, викладеними у П(С)БО 9 "Запаси". Згідно з цим положенням запаси – це активи, які:

утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;

перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [1].

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають: сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; незавершене виробництво у вигляді незакінчених обробок і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу; готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом; товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством із метою подальшого продажу; малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року; поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.

Виходячи з вимог чинного законодавства, метою аудиту виробничих запасів є висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків виробничих запасів на підприємстві усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам [2].

Предметом аудиту операцій із запасами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням виробничих запасів МШП, витрат виробництва, браку у виробництві, напівфабрикатів, готової продукції, товарів, а також відносин, що виникають при цьому в середині підприємства та за його межами.

До завдань аудиторської перевірки запасів відносять установлення:

правильності віднесення активів підприємства до запасів;

забезпечення зберігання запасів і дотримання встановлених нормативів їх виробничого використання;

правильності визначення первісної або чистої вартості реалізації запасів;

повноти та правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження і вибуття запасів за їх напрямками;

правильність розподілу вартості використаних на виробництво запасів та за об'єктами калькулювання; законності і правильності відображення в обліку надходження, переміщення і списання малоцінних та швидкозношуваних предметів;

додержання вимог щодо проведення інвентаризації товарів, матеріалів і малоцінних та швидкозношуваних предметів [3].

До основних джерел отримання інформації та формування аудиторських доказів під час проведення аудиту запасів відносять: наказ про облікову політику, первинні документи з обліку запасів, облікові регістри з обліку запасів, дані про проведення інвентаризації, документи з результатами та інформацією про проведення попередньої аудиторської перевірки, фінансова звітність та інші документи.

Аудитор у процесі свого дослідження повинен чітко відслідковувати інформаційні потоки, які пов'язані з господарськими діями чи подіями, від прийняття рішення про здійснення господарської операції до відображення факту здійснення в первинних документах, зведених документах, регістрах обліку та звітності.

Залежно від мети аудиторського дослідження, завдань, які передбачені договором, та власних можливостей аудитор на свій розсуд обирає методику проведення аудиту виробничих запасів. Основна мета обраної методики зводиться до встановлення об'єктивної істини про досліджуваний об'єкт. Під час здійснення аудиту запасів аудитор використовує спеціальні методи і прийоми – арифметична перевірка, тестування, опитування, документальна перевірка, аналітичні процедури, анкетування.

Для більш ефективного проведення аудиту застосовуються певні критерії ефективності, а саме: орієнтація системи управління запасами на замовлений характер виготовлення продукції; мінімум витрат на утримання запасів. Проведення аудиту запасів на підприємстві потребує від аудитора знань із технології виробництва. По-перше, необхідно оцінити, чи всі запаси, що закуповуються на підприємстві, мають цільове використання. По-друге, необхідно провести маркетингове дослідження з метою оцінки закупівельних цін запасів та порівняти закупівельну ціну запасів на даному підприємстві з мінімальною ціною, яку можна заплатити на ринку. По-третє, проаналізувати, як у системі поповнюються запаси. Підприємство одночасно має дві протилежні цілі: скоротити запаси, щоб зменшити витрати на їх утримання, та збільшити запаси, щоб забезпечити безперебійну роботу підприємства. Тому аудитор необхідно оцінити витрати на утримання запасів. Виходячи з отриманої інформації, необхідна така модель управління запасами, використання якої б давало оптимальні результати [4].

Таким чином, аудит запасів є складним процесом, який потребує великих зусиль для його проведення. Автором встановлено особливості технології аудиту запасів, подано критерії ефективності використання запасів задля полегшення перевірки.

Наук. керівн. Кожушко О. В.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" від 31.03.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту : навч. посіб. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2005. – 560 с. 3. Андренко О. А. Конспект лекцій з дисципліни "Організація і методика аудиту" / О. А. Андренко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2012. – 35 с. 4. Удосконалення системи організації аудиторської діяльності / В. П. Бондар // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 9. – С. 16–18. 5. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.